

Notat til høring Prop. 12S

Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)

Den norske tannlegeforening (NTF) er svært glad for den satsingen vi nå ser på forebygging og bekjempelse av vold og overgrep mot barn og unge. Et betydelig antall barn i Norge utsettes for alvorlig fysisk og psykisk vold, og enda flere for omsorgssvikt. Dette utgjør et omfattende samfunns- og folkehelseproblem som kan medføre store fysiske og psykiske problemer gjennom hele livet for dem som rammes. I tillegg til å påføre ofrene store plager, har det også betydelige samfunnsmessige kostnader.

De som jobber i den offentlige tannhelsetjenesten, er de helsearbeiderne som ser barn og unge aller mest regelmessig, gjennom hele oppveksten og frem til de fyller 20 år. Tannleger og annet tannhelsepersonell har derfor en svært viktig rolle i å oppdage og melde fra ved bekymring for et barn, og dermed en unik mulighet til å avdekke vold og overgrep. Dette er et tema som har vært viet stor oppmerksomhet de senere årene.

Barn og unge som utsettes for vold og overgrep, har ofte tegn og skader på tenner, i munnhulen og i hode-halsregionen. Faktisk forekommer det traumer mot hode-halsregionen i mer enn halvparten av de tilfellene hvor det er snakk om overgrep mot barn. Disse skadene kan være veldig tydelige i tannhelsetjenestens lampelys. Tannhelsepersonell må derfor alltid være oppmerksomme på vold som en mulig skadeårsak hos de som oppsøker tannhelsetjenesten med skader.

På landsbasis kommer det ifølge Helsedirektoratet ca. 600 bekymringsmeldinger fra den offentlige tannhelsetjenesten til barnevernet hvert år – et tall som er stadig stigende. Vi vet at det råder usikkerhet om når man skal melde og hvordan man melder. En undersøkelse blant tannleger fra 2008 viste at 84 % av respondentene ønsket mer kompetanse for å kunne vurdere tegn og atferd som kan skyldes barnemishandling/omsorgssvikt, mens hele 96 % ønsket å lære mer om å identifisere fysisk mishandling. Disse temaene inngår nå som en viktig del av tannlegenes grunnutdanning. Likevel støtter vi regjeringens intensjon om å øke kompetansen om vold og overgrep innenfor ulike sektorer og tjenester, deriblant i profesjonsutdanningene.

En helt fersk landsdekkende undersøkelse viser at hele 30 % av tannlegene har hatt bekymring for et barn uten å melde fra. Det finnes altså et klart forbedringspotensial i tannhelsetjenesten. Samtidig er det viktig å peke på at tannlegene er blant de beste i klassen når det gjelder nettopp bekymringsmeldinger. Dette har vi høstet skryt for blant annet fra Barneombudet. Men vi har som mål å bli enda bedre.

Arbeidet for å forebygge og bekjempe vold og overgrep må samordnes på tvers av tjenester, og sektorer og forvaltningsnivå, slik regjeringen også foreslår. Utstrakt samarbeid og samordning er avgjørende for å få etablert helhetlige tilbud av helse- og omsorgstjenester, som selvsagt også inkluderer tannhelsetjenester. NTF støtter derfor forslaget om å tydeliggjøre i tannhelsetjenesteloven det ansvaret den fylkeskommunale ledelsen har for å bidra til at vold og seksuelle overgrep forebygges, avdekkes og avverges.

Det er viktig at det utarbeides retningslinjer både for medisinske undersøkelser og for tannhelseundersøkelser ved Statens Barnehus. Dårlig tannhelse er en sterk indikator på omsorgssvikt og overgrep. Over halvparten av påførte fysiske skader er i hode-halsområdet. Omfanget av orale seksuelle overgrep er usikkert, men bør alltid tenkes på. Begjæringer om rettsmedisinske odontologiske undersøkelser fra påtalemyndighet bør inngå som en naturlig del av undersøkelser ved Statens Barnehus, og det bør være et tett samarbeid mellom Statens Barnehus og Den offentlige tannhelsetjenesten.

Notat til høring Prop. 12S

Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)

NTF deltar i Helsedirektoratets arbeid med en Nasjonal retningslinje for tannhelsetjenester til barn og unge fra 0 til 20 år. Retningslinjen vil bl.a. inneholde anbefalinger om tannhelsepersonells rolle i å avdekke og henvise videre eller melde mistanke om vold eller overgrep. Vi imøteser den nasjonale retningslinjen, som vil bli ferdigstilt i 2017.

NTF har nylig avgitt høringsvar til Barne- og likestillingsdepartementet om endringer i opplysningsplikten til barnevernet. De endringene som foreslås, ønskes velkommen av NTF. Meldeplikt til barnevernet har i en årrekke vært en del av tannlegenes grunnutdanning. Tannlegene blir således tidlig klar over plikten og blir tidlig utfordret på å ta stilling til grensene for meldeplikten.

NTF har hatt god dialog med myndighetene, Barneombudet og Barnevoldsutvalget om forenklede rutiner for å melde til barnevernet. Slike forenklede rutiner vil kunne bidra til at flere oppfyller meldeplikten. Komplisert lovverk kan føre til at helsepersonell ikke melder, fordi de er redde for å gjøre feil. For øvrig er det viktig at det presiseres at den enkelte har det personlige meldeansvaret, samtidig som den enkelte helseinstitusjon skal utpeke en person til å ha ansvar for å videreformidle opplysningene. Dessuten at det går tydelig frem når informasjon ikke bør gis til pårørende.

Vi er fornøyd med understrekingen av at fagpersoner som etter en faglig vurdering har vurdert vilkårene for meldeplikten som oppfylt og sendt melding til barneverntjenesten, ikke har brutt taushetsplikten. Videre at det kommer et klarere skille mellom opplysningsplikt av eget initiativ og opplysningsplikt ved pålegg, noe som konkretiserer og klargjør hvilke plikter man har som helsepersonell.

Det er viktig med gode rapporteringssystemer til KOSTRA. Den offentlige tannhelsetjenesten rapporterer pr. i dag hvor mange bekymringsmeldinger som blir sendt til barnevernet. Vi savner imidlertid tall på hvor ofte vi blir anmodet av barnevernet om å gi opplysninger, samt en oversikt over fordelingen av hvem som melder til barnevernet. Barnevernet har ingen rapporterte tall på hvor ofte de er i kontakt med tannhelsetjenesten. For å utarbeide gode systemer, synliggjøre tidsbruk og kunne gjøre forskning er det helt essensielle med slike data. En svensk undersøkelse (Kvist et al. 2016) viser at i 86 % av tilfellene hvor tannhelsetjenesten hadde sendt bekymringsmelding ved «ikke-møtt», var barna allerede kjent av barnevernet fra tidligere.

Tannlegeprofesjonen har alt hatt sin oppmerksomhet rettet mot vold og overgrep mot barn og unge i flere år. NTF vedtok i 2015 et policydokument om «Tannlegers rolle i arbeidet med å avdekke omsorgssvikt og overgrep mot barn». Vi har satt temaet på agendaen i en rekke sammenhenger, blant annet som en del av den obligatoriske etterutdanningen vi har pålagt våre medlemmer og under Arendalsuka, i samarbeid med Juristforbundet. Det vil vi fortsette med også i fremtiden.

Ved eventuelle spørsmål kan følgende kontaktes:

President Camilla Hansen Steinum

996 97 120

/

chs@tannlegeforeningen.no

Generalsekretær Morten Harry Rolstad

957 77 549

/

mhr@tannlegeforeningen.no